

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Előfizetési díj: Egész évre 12 frt., félre 6 frt., negyedévre 3 frt.

Előfizetések és hirdetési díjak helyben és vidékről a szerkesztőséghez küldendők be.

Helyben előfizethető: a szerkesztőség, a kiadó-hivatalnál, Demjén L., Keresztény P. kereskedésében.

Egyes szám ára 5 kr. o. é.

Szerkesztőség és kiadó-hivatal: belső-lordautó szögletén, Csapó S. kereskedésével szemben, I-ső emelet, feljárás a kaputól jobbra.

Hirdetési díj: öt hasábos garmond sorért 6 kr. s egyszeri beiktatás után 30 kr. bélyegdíj.

Hirdetések felvételnek: Helyben: a szerkesztőség, a kiadó-hivatalban, Demjén László könyv- és Keresztény Pál papír-kereskedésében. Bécsben: Haasenstein és Vogler (Neuer-Markt 11. sz.), Oppelk Alajosnál (Wollzeile 22. sz.), Rudolf Mosse officiel. Zeitungs-Agent (Stadt, Seilerstätte 2), Süddeutsche Annoncen-Expedition Stuttgart. Nyiltér sora 20 kr.

A „KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY“

1872 szeptember 1-jétől mindennap egész nagy iven jelenik meg; előfizetési díj: egész évre 12 frt., félre 6 frt., évnegyedre 3 frt. o. ért.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizető után tisztelet-példánnyal szolgálunk.

Pest, nov. 19.

(G.) A képviselőház tegnapi ülésében történtek mélyen elszomorítják a magyar parlamentarismus és alkotmányosság minden barátját. A botrány hallatlan volta leverő befolyást gyakorol mindenkire, s ezzel kapcsolatban kétszeresen visszaszító modorban merülnek fel társadalmi és politikai állapotaink visszaságai.

Szomorú időket élünk!

Az egyéni becsület, a jellem szentségét lábbal tapossa a politikai fanatizmus, mely nem a rendszer, nem a kormány eljárása ellen van irányozva, hanem lehetetlenné törekszik tenni egy csapással az azt képviselő egyéneket nem politikai, hanem erkölcsi tekintetben, utálatot és gyűlöletet igyekeztet kelteni lelkiismeretlennél a legtisztább, legbecsületesebb, legszeplőtlenebb jellem ellen is.

Emlékezzünk csak Deákra, ki hazaáruló lett ellenzékünk kegyelméből; Horváth Boldizsára, kinek az országban kiáltották fejére az ellenzék padjairól a gyilkost!

Nem szólunk az országban a korábbi választások alkalmával elkövetett üzemekről, melyek a bátortást az országházból vették; nem szólunk a korábbi budgetvitákról, melyekben megásták a politikai becsületesség sírját a néppel szemben, mely elveszté bizalmát nemcsak a vádlottak, de a vádlók iránt is, s kevésbe mult, hogy nem jutott el odáig, hol már a rendszer, a kormányforma tekintetük minden baj kufjének; nem szólunk mindezekről, csak általában utalunk társadalmi állapotaink degenerációjának azon fokára, mely lehetővé teszi, hogy a tegnapihoz hasonló jeleneteket merjen bárki is előidézni.

Nem akarjuk ezzel azt mondani, hogy pl. egy Csernátó fel ne használhatná az alkalmat oly jelenetek színrehozására, minőnek tegnap voltunk tanúi, bármikor is. Ez megtörténhetik; de ha megtörtént, az általános megbotránkozás a botránkozató ellen fordul s a botrány nem hat be a parlamentarismus nyugodt menetébe zavarólag, nem izgatja fel oly mérvben a kedélyeket, nem jelzi a társadalom általános, kóros állapotát s a botránkozatónak legfőleg az jut osztályrészül, hogy megvetik. Az ilyen ember vádjával együtt önmagában megsemmisül s a percekig kínos emlékeket elmosza az élet szakadatlanul rohamos folyása.

Másként áll a dolog, ha a baj, hogy úgy mondjuk a levegőben van, ha a társadalom egyes rétegei vannak megméltelve, s a kór személyesítője gyanánt tűnik fel a botrány előidézője.

S ily kóros állapotoknak természetében rejlik az, hogy hamar találnak képviselőkre, minek oka részint az ily szerepre vállalkozók egyéniségében, részint ezen állapotok hatalmas befolyásában kereshető.

Ily kóros állapotok azok, melyek hazánkban régóta uralkodnak, s Csernátó fellépésével egész irtózatosságukban mutaták fel örvényeiket.

Nem akarjuk részletezni ezen állapotok okait. Évek műve az, mely megérlelődött, elkecseregelt párttusánk közepette. A baloldal politikai eljárása első, a mult bűnei és sajátságos

viszonyaink másod, véralkatunk harmadrendben oka annak, hogy ennyire jutottunk. És mert igazságosak akarunk lenni, nem hagyhatjuk érintetlenül a kormányt enyhe, lágy, meleg és határozatlan eljárását sem, mely kedvezővé tette a talajt, hogy azon ily állapotok megteremhettek.

Érezük ezen eljárás káros voltát az Andrassy kabinet alatt; bár akkor magunk is elég okot találtunk ennek igazolására. De kétszeresen károsá vált ezen eljárás folytatása, mely a Lónyay-kormány alatt, melynek pedig — hogy ne mondjunk többet — háromszoros oka volt eloszlatni a kételyeket határozott és erőteljes fellépés által — lábra kapott.

Az ingatagság, a határozatlanság, separatistikus törekvések ápolásának látszata, meghozták önkénytelenül és akaratlanul az ellenzék által elvetett mag termékenységét.

De éppen azért, mert a baj oka a viszonyokban, tehát mélyebben fekszik, nem repressiv rendszabályok azok, melyekkel a bajon segíteni lehet. A baj kinövését, a visszaszalapokat gyümölcseit lenyesni, vagy elnyomni akarni nemcsak nem vezet célra, de politikai eszélytelenség is. A társadalmat megméltalmazott bajok mind megannyi hydrafelek, melyeket akárhányszor vágunk le, újjak nőnek helyettük, míg a bajt gyökerében nem orvosoljuk. A kormánytól mindenki, ki igaz híve a 67-ki egyezmény által megteremtett állapotoknak, nyílt, erőteljes és határozott fellépést vár tisztán körvonalozott, világos program alapján, mert megvan győződve mindenki, hogy csak ez segíthet ezernyi bajainkon.

És ez az oka, hogy sokan nem helyeslik azon tervet sem, mely Csernátó eljárását illetőleg roszalást akar kifejeztetni a ház által, s ez sugallja bizonyára a Deákpart legfőbb embereinek azon nyilatkozatát, hogy ily indítvány tétele esetében a házban megjelenni s arra szavazni nem fognak.

Ezt jelentette ki mindenekelőtt maga Deák Ferencz, midőn az esetről értesült s őt követték azóta számosan.

Eltekintve attól, hogy ily indítvány tárgyalása a legnagyobb elkeseredést s a jelenlegi helyzettel szemben még nagyobb botrányokat fogna előidézni; eltekintve attól, hogy nemesak aránytalanul kis szavazattöbbséggel fogna keresztül menni ezen indítvány, de viszszaemlékezve Irányinak hasonló esetére, még azon morális hatással sem volna, mely lehetlenné tenné az újabb támadásokat, sőt egyesenesen ösztönözne arra az elkeseredés szítása által; eltekintve mindettől, csak azon egy okból sem pártolják sokan az ily indítvány megvételt, mert ez lerontaná azon visszatetszést, melyet Csernátó fellépése saját pártja kebelében is keltett, mi legalább kellő biztosíték ily jelenetek lehetőségének kizárására, — s mesterségesen kényszerítvén a baloldalt Csernátó álláspontjának most repudált álláspontjára állni, sokkal sajnósabb és szomorubb jeleneteket fogna bizonyára előidézni.

Legyen a kormányt annyi erkölcsi tekintélye, legyen annyi határozottság s erély fellépésében, mely moráliter lehetlenné teszi az ily jeleneteket s megőrzi a társadalom egyes a gyanúra különben is fogékony rétegeit attól,

hogy hitelt adjon a rágalomnak s pártfogolja a depravatio szörnyszülőteit.

Ezt kérjük, ezt várjuk a kormánytól; ha a bajon így segíteni nem tud, vagy nem akar, akkor nem lesz csoda, ha napirenden lesznek nálunk a tegnapihoz hasonló szomorú jelenetek.

Legújabb táviratok.

Versailles, nov. 19. A nemzetgyűlés Chagniernek Gambetta grenoblei beszédére vonatkozó interpellációját tárgyalván, 267 szóval 117 ellen Metellának a kormány által is pártolt napirendjét fogadta el, mely következőleg szövege: A nemzetgyűlés számíva a kormány erélyére, és a Grenoblen nyilvánított tanokat elvetve napirendre tér. A többi napirend nagy többséggel mind elvetett. Mint állítják, Thiers ma a nemzetgyűléstől bizalmi szavazatot fog kívánni.

Páris, nov. 19. Tegnap este Thiers elnöke alatt rendkívüli minisiteri tanácsülés tartott. Lehetségesnek tartják, hogy a kormány a tegnap mutatkozott gyenge majoritás következtében újabb bizalmi szavazatot fog kérni. A nemzetgyűlés tegnap esti ülésében a bal, valamint a jobb oldal egy része nem szavazott.

Lapszemle.

Az „Ung. Lloyd“ a bankkérdést tárgyalva, inti a pénzügyminisztert, gondolja meg, kikkel van dolga. A bécsi bank, ha mindjárt egyszer, kivételkép s félig kényszerítve, meg is tartaná ígértét, s a magyar pénzügyeknek idején és levonás nélkül megadja a pénzösszegeket, melyeket ez az egyezmény értelmében követelhet, akkor is résen kell lenni, valamely a nem magyar nemzetgazdaság tönkretételére célzó újabb cselszövénnyel. Hogy a bécsi bankkal teljes biztonságban és szabadsággal alkudozhasson, a pénzügyminiszternek legalább 14—15 millióval kell rendelkeznie. Vajjon gondoskodva van-e erről? Ha nem, úgy nehéz lesz minden ekesszólás mellett másodszor is abszolutoriumot nyernie.

A „Pesti Napló“ az osztrák nemzeti bank olyszertű eljárásából, hogy a három miniszter által meghatározott 10 millió dotatióból csak 3 milliót, és semmis ürügy alatt ezt is csak negatívára ad meg, azon hasznos tanúságot véli joggal levonhatónak, hogy a banknak általánosságban tett ígéreteire semmit sem szabad adni, hanem nála mindenkor bizonyos mala fidesst kellvén feltételezni, azon stipulációkban, melyek által a bankkal a végleges megoldás idejéig tartandó provisorium megkötetik, a lehető leghatározottabb, a lehető legrészletesebb formulázást kellend szem előtt tartani, s e tanúságot zsinormértékül ajánlja a bankkal szemben követendő eljárásnál, smivel a 10 milliónyi dotációfelemlés csak úgy biztos, ha specialis hitelek alakjában adatik; javasolja a bankkal kötendő provisorius stipulációkba a következő pont felvételét: A nemzeti bank kötelezi magát, hogy a megnyílt magyarországi hitelintézetek hozzá specialis hitelekért folyamodnak, ily hiteleteket, az illető intézetek befizetett alaptőkéjének arányában az ígért 10 millió dotációfelemlés erejéig engedélyezend.

A „P. Lloyd“ nem ad hitelt a belügyi és közlekedési miniszterek lemondásáról származó híreknek, minthogy újabb miniszterválságra semmi nemük ok nem forog fenn. A közlekedési miniszter jó volna szakértőbb egyénrel pótolni, a mi pedig a belügyi minisztert illeti, ki tárcáját a főváros rendezését illető törvényjavaslat némely elveihöz, névszerint a virilis szavazatok fentartásához kötötte, ő reá a fenebbi hír annál kevésbé alkalmazható, mert több mint valószínű, hogy miként a Deák-párt, úgy a parlament is elfogadja a virilis szavazatok elvét.

A Lloyd egyébiránt nem helyesli, hogy a miniszterium tagjai közt, ha csak fontos elvi kérdések nem forogtak fenn, solidaritás létezzék, mert ez idézi elő a miniszterválságról származó híreket. Fődolgo végére valahára jó közigazgatást létesíteni, ha tehát a kormány valamelyik tagját e feladat teljesítésére képtelennek ismeri, váljék ki ezen tag a nélkül hogy ez váltságot idézne elő, s ekkor a kormány tartóssága iránti bizalom is növekedni fog.

— A „Kelet“ (B. K.)-ja folytatja a kath. autonómiaellenes akombakomokat s az V-ikben, Glyczy e részben alaptalan nézeteit félreértve, állításait eltorzítva — többek közt így ír: „az állam megkövetelhetné a katolicus egyháztól, hogy tegye magát egyenlővé más egyházakkal (A törvény ilyenné tette, s maga is ezt akarja — jó urak!) és szakaszsa ki magát egy külföldi uralom alól és viszont a többi egyházak is megkövetelhetnék, hogy papjaik (?) a felsőházba ültessenek s az államtól a kath. egyházhoz hasonló javakkal láttassanak el.“ Igaz, hogy „egyenlő osztály miatt nem vesznek össze a testvérek“; hanem ezért mégis kérhetnők a „Kelet“ (B. K.)-jának tanítóitól: honnan követelhetnék a többi felekezetek a „kath. egyházhoz hasonló javak“—at? A katolikusokból nem, mert ez az övék, nem a másé, s nem is lehet más egyháztól; de az államból sem, mert az felekezeti nem lehet, tehát egyes felekezetnek javakat sem osztogathat, eszerint követelni ugyan lehet — akármi felekezetnek, de megkapni — még kopasz is bajosan. Ha a felsőház új rendezése bekövetkezik, nagyon természetes, hogy a más felekezetű főpapok mellett, helyet kell nyerni a protestánsok főpapjainak is, de nem egyszersmind azoknak is, a kik a főpapságra csak vágyakoznak. A mi a „Kelet“ (B. K.)-jának azon szerény kívánságát illeti, hogy a magyarországi katolikusok ne ismerjék egyházuk fejének a római pápát — erről bátran hallgathatunk. Mindezeket csak azért jegyezzük fel így előre is, hogy a vallásszabadság őszinte hívei, a jogegyenlőség követői, a lelkiismereti szabadság tisztelői láthassák, mily csekély (!) árért hajlandók a „Kelet“ (B. K.)-ának tanítóitól (nem az erdélyrészi szabadelvű és felvilágosodott protestánsokat értjük itt, kiknek államférfiai vezérei nem tagadják meg a katolikusoktól is azt, mivel görög, héber stb. bir, — hanem az ezen egyház kebeléből kinőtt ultramontan palástos töredéket értjük, melynek ambíciója égre tör, bár elvei és okoskodása a kézzel foghatók körül forog, a föld porában gázol) — a szegény katolikusoknak megengedni, hogy ők is a vallásszabadság jó-téteményeit, a törvény oltalmát élvezhessék. Ebben a dologban is az a szerencse, hogy az emberek terveznek, hanem Isten végez.

Fölhívás.

A gyermek-felügyelő-nőket képző intézet ügyében.

Miként a tisztelt érdeklődőkkel közölve volt, ez intézet, mely jelentékeny hiányt van hivatva pótolni, f. év nov. 3-án megnyitott s benne az előadások folyamathoz tétettek.

Ennél fogva a jövőre látja az igazgatóság ismételve is felhívni a művelt közönség s kiválóan a szülők figyelmét ezen intézetre. Célunk az, hogy az ügyetlen dajkák helyett minden tekintetben megbízható felügyelőnőket állítsunk, az anyák féltett kincsei, a jövő társadalom reményei, a kis gyermekek mellé, kiváló előnnyel bírandnak intézetünk tanítványai főleg azért, mert jártasak lesznek az eléggé nem dicserhető Fröbel-féle foglalkoztató rendszer gyakorlatában s egyéb, a gyermekekkel való helyes bánásmód tekintetéből nélkülözhetlen ismeretek mellett, orvosi szájából hallják s tanulják meg a gyermek-ápolás körül szem előtt tartandó egészségügyi szabályokat.

Midőn ezekben az intézet hasznosságát föltüntettük ismételve fölhiujuk azon szülőket, kiknek gyermekei mellett már vannak alkalmazva felügyelők, hogy ezeket legalább az elméleti előadások hallgatására az intézetbe járattatnák sziveskedjenek. Hetenként mindössze hét órát töltenek el ezen egyének az intézetben s a néhány órai távollét által a házi teendők körében netán felmerülhető mulasztásokért gazdagon kárpótoltnak a szülők, mivel azok, kikre gyermekeiket bízta, az intézetben szerzendő ismereteik segítségével, majdan úgy a gyermekek czélsszerű foglalkoztatása, valamint azoknak a jóhoz széphez szoktatása, értelmük művelése, végre testileg és lelkileg megővására lesznek képesek.

Egyszersmind tudatjuk, hogy az intézet rendes tanítványai közül néhányan nincsenek elhelyezve s ezek szállás és ételmzésért szívesen vállalkoznak családoknál a kis gyermekek felügyelésére s egyéb házi teendők végzésére. Fölkérjük tehát azon t. szülőket, kik óhajtanának gyermekeik mellé felügyelőt alkalmazni, hogy e tárgyban velünk mielőbb érintkezésbe lépni sziveskedjenek.

Ugy a tanfolyamban résztvétel, valamint az elhelyezés tárgyában bővebb értesítést nyerhetni a gyermekfelügyelőket képző intézetben. (Museum utca.)

Kolozsvárt, nov. 19-én 1872.

Az intézet igazgatósága.

Szerdahelyi Kálmán temetése.

Pest, nov. 17.

A felejthetetlen művész temetése a fővárosi közönség nagy részvétele mellett ment végbe. A halott a szathmár-pesti teher-vonaton érkezett meg Rónay Gyula az elhunyt sógora, és Vasvári Kovács a nemzeti színház küldöttje kíséretében. Szathmárt nagy tömeg kísérte az indóházhoz, Debreczenben pedig roppant tömeg: férfiak és nők várták a halottat könyves szemekkel. A debreczeni szintársulat tagjai testületileg jelen voltak, s megkoszorúzták a koporsót. A koszoru zöldelő borostyánból volt fonva, rajta fehér selyem és nemzeti színű szalag. Ekeke fátóval bevonna díszelgett. A fehér szalagon e felirat állott: „Legyen nyugalom oly zavaraltan, mint a mily nagy elvesztésed feletti fájdalom.” A nemzeti szalagon: „A debreczeni szintársulat. 1872. nov. 16.” Farkas Irma urhölgy szintén felt egy koszorut a koporsóra.

Szombat este érkezett a koporsó a pesti indóházba, s ott maradt az éjen át. A reggeli személyvonattal jött meg az elhunyt lesújtott özvegye: Prielle Kornelia asszony, Rónayné, Prielle Lilla asszony, Kovács nagykárolyi ügyvéd és neje, ki az elhunyt nővérének leánya. Dél előtt a koporsót a nemzeti színházhoz vitték, hol a szinpad üveges nagy előcsarnoka már egész gyászteremmé volt alakítva, bevonna fekete kelmével, melyet oldalt fehér ércből babékoszoruk ékítették. Közepén állt a ravatal virágok között. Oldalt nagy gyertyatartók öblében szeszalángok égtek, s a Veselfőle temetkezési intézet díszőrei álltak, teljes galában, kardokkal.

A koporsó borítva volt virág- és babékoszorúkkal, fehér, fekete és nemzeti szín szalagokkal. Küldtek rá: Arad városa, a kolozsvári tisztviselők, a nagybányai műkedvelők, a Miklóssy-társulat (Cérezből), a Hubay szintársulata, egyesek is, mint Lendvay, Benza Ida, Jeney Kornelia, sat. Még délután az udvaron is folyvást rakták rá az új meg új koszorukat. Soha koporsót nem halmoztak el oly sok virágokkal és szalagokkal.

TÁRCA.

„Hogyan találtam föl Livingstonet.”

E cím alatt egy 750 lapra terjedő kötet jelent meg Stanleytól legközelebb Londonban, mely érdekes részleteket tartalmaz azon kalandos utról, melynek körvonalait már ismerjük.

Stanley azon távirattal kezdi elbeszélését, melyet Madridban az új-yorki „Herald” szerkesztőjétől kapott s végzi a londoni földrajzi társulat mult havi szivélyes fogadtatásával. — E könyv bámulatos ügyességgel van illusztrálva, mondja a „D. News”, és Stanley kalandjainak és fölfedezésének egész története oly szépen van előadva, hogy az olvasó mintegy lépten nyomon kíséri a szerzőt kutatásaiban, szemei elé állítja a veszélyeket, maga körül érzé a afrikai éghajlatot s csaknem maga előtt látja Livingstonet is munkálkodásai közepette.

Stanley mindenek előtt Zanzibarba ment s ott tette meg előkészüldéseit; mert egy utazás Afrika belsejébe hasonló az óvilágban tett expedícióhoz. Az utazónak magával kell vinni mindent, a mit egy hajó hosszabb utazásra magával szokott vinni. Az uton nem szerezhet be egyebet mint legkelebb csupasz fekete szolgálkat, ami pedig a pénz illeti, végreke menő posztót és ruháimákat kell magával cipelni dollárok, nyakékeket shillingek és csecebecséket aprópénz helyett.

A koporsót folyton roppant tömeg látogatta. D. u. 2 óra után már annyi nép lepte el a színház udvarát, hogy lehetetlen volt mozdulni is. Minden osztály képviselve volt; ott láttuk a belügyért, Türr tábornokot, Somssich Pált, gr. Mikes Jánost, számos író, művész, régi honvéd bajtársát, gyászba öltözött urhölgyeket. A szinpad csarnok elé vitték ki a koporsót, s mellette ült mély gyászban Prielle Kornelia, a rokonok környezetében.

Török Pál superintendens, a megkoszorúzott gyászasztal mellett fölállva, imát és halotti beszédet mondott. Megemlékezett az elhunyt kitűnő érdemeiről a szinpadon s egykor a csatatéren, s áldást mondott a kihűlt hamvakra.

E beszéd után fölzendült a gyászenékkar. Az első énekesek is részt vettek benne. Szerdahelyi József régi gyász-quartettjét éneklé, és e hangok soha sem okoztak mélyebb szomorúságot, mint most, midőn az apa gyászenéke mellett temették a fiut.

Majd felemelték a koporsót, s fátylak közt, (elől két gyász-zaslóval,) vitték ki az udvar előtt álló hatlovas gyázkocsira. Az özvegyet Tóth Vilmos miniszter és b. Orczy Bódog vezették. Künn az utca el volt lepte sokasággal, s a közeli házak erkélyei is tárt ablakai szintén tömve voltak.

A zenekar „Don Sebastian” gyászdulóját játszotta.

Midőn a koporsót a szekérre tették s fátylakkal körül állottak, Feleki Miklós, ki az elhunytat egykor igazgatója volt, később honvéd bajtársa, majd pedig a nemzeti színháznál tizen-nyolcz éven át hű pályatársa lett, fölállt egy szekre, s a következő búcsubeszédet tartá:

„Milyen tisztelt szomorú közönség! E koporsó Szerdahelyi Kálmán, a feledhetlen művészt, a hű barátot, a tisztá lelkű, önzetlen hazafit tartja zárva szűk belsejében vaskörmökkel, s oly hatalommal, hogy abból többé nincs menekülés. Ő, csak volt a mienk, de nem lesz többé soha. Érti e sajnos nagy veszteséget az egész haza, mit legjobban bizonyítanak azon hozzá méltó részvételek, melyek különböző városokból érkeztek koporsójára; de érzi közvellenül a haza fővárosa, Buda-Pest; érzi legközvetlenebbül e műintézet, melynek csucsán napok óta hirdeti a gyászlobogó, hogy egy pótolhatlan művész, feledhetlen jóbarát, az ügy egy buzgó napszámosa veszett el, ki testi s lelki erejének feláldozásával egybegyűjtött drága kincseit ezen intézet előmozdítására, felvirágoztatására kívánta mindig felhasználni.

„Nem vagyok én hivatta arra, hogy elősoroljam érdemeit. Végtelenek azok; majd megírja azokat a kéllehetlen történelem, mely a világ előtt számot tartozik adni a kor jeleiről. De ha volna valaki e tömegben, ki nem ismerte volna őt, kérdezze meg legközelebbi szomszédját, az bizonyára jobban el fogja tudni sorolni érdemeit, mint én ez ihletett perczben, egyik legjobb barátom koporsója mellett fájdalomban. Ennyit művészi életéről.

„Volt egy szerep, nem azért hozom fel ezt, mintha tán legnagyobb alkotásai közé tartoznék, hanem csupán azért, mert a szavak, melyeket elmondott, reá legjobban illettek, — „alig jelenek meg — ugymond — valahol, már mindenki megszeret.” Valóban ilyen volt ő a közéletben. Mindenki szerette, mindenki becsülte, s ő ezt — megérdemelte. Volt egy epizód életében, egy szép, magasztos epizód, midőn a muzsa elhallgatott a harci zajra. Ő kardot ragadott s a szó hatalmát karddal cserélte fel és bátran megállt a hősök sorában. Ez volt Szerdahelyi Kálmán!

„Es most, midőn elválnak tőle örökre, lehetetlen, hogy ne mondjak végbúcsut az ő szeretett testvérei nevében is. Szerető testvéreid azon meg-

A zanzihari szultánnál nyert kihallgatás után elhagyta a szigetet s Afrikában Bagamoyo városban kötött ki m. évi febr. 6-án s itt szervezte tovább expedícióját.

Emberekot fogadott fel s azokat öt karavánra osztotta, maga az utolsóknak vezetését tartván meg. Az első karaván állott huszonnégy teherhordóból. négy katonából és febr. 18-án indult utnak. A második harmad nap múlva követte, s állott 21 teherhordóból (pagazi), két főnök s két katonából: a harmad huszonként teherhordóval, tíz számmal, egy fehér emberrel, egy szakácsal, és három katonával febr. 25-én. A negyedik karaván márcz. 11-én kelt utra 55 teherhordó, 2 főnök és 3 katonával. Márcz. 21-én aztán maga Stanley is elindult 28 teherhordóval, 12 katonával, 2 fehér emberrel, egy szabó, egy szakács, egy tolmács, tizenhét számmal, két ló és egy kutyával.

E szerint az egész expedíció állott 192 emberből, 153 csomó máhából. — Stanley terve volt, a lehető leggyorsabban Ujijibe teremni, nehogy oda érkezését megellőze a hír, — mert a hírek Afrikában is gyors szárnyai vannak — miszerint egy fehér ember utban van hozzá.

Kiindulását Bagamoyoból így írja le Stanley: A városból a lakosság kíváncsi tömege közt vonultunk ki a legnagyobb pompával egy szűk utcán, melyet az utca két oldalán ültetett mimosák — sűrű lombjai valóságos fél homályba borítottak. Mindnyájan a legjobb hangulatban voltunk. A katonák énekeltek, a teherhordók egy népies dalt kezdték rá s vígan lobogtatták az

nyugtatóssal bocsátnak sírodba, hogy az eszme, melynek egyik harczoza voltál, a testvériség, szabadság és egyenlőség eszméje, a társadalom minden rétegében érvényre fog emelkedni.

„A rossz, mit ember tesz, tuléli őt; a jó gyakran sirba száll vele. Vele is szeretett pályatárs, sirba szállt a jó; s a mi rosszat tettél, csupán az volt, hogy a nagy közönséget, melyet annyiszor öröme derítettél, most oly végtelenül elszomorítottad, hogy kétségbeesetten kiált fel: Isten, miért sujtasz ily kegyetlenül, miért sujtod a magyar színművészetet?!”

„De nem csüggedünk. Köztünk marad nagy szellemed, és ez lelkesíteni fogja a jövő nemzedéket arra, hogy hozzá s az intézet elhunyt nagy jeleseihez méltó lenni iparkodjék.

„Isten veled! emléked köztünk marad, s szellemed lelkesíteni fog. Neked pedig legyen könnyű a föld, mely takar!”

Erre megindult a gyászmenet a kerepesi temetőbe. A nagy sár nem tartóztatta vissza a közönséget, ezek és ezek lepték el a kerepesi utat. A sir felett Paulai búcsuzott el az elhunyttól.

A kolozsvári tudományegyetem tanrendje.

III. Bölcsészeti kar.

I. Bölcsészeti előadások.

1. Bevezetés a philosophiába; hétfőn, kedden, d. u. 5—6 óráig. Szász Béla ny. r. tanár.

2. A régi philosophia története; szerdán, csütörtökön, pénteken, szombaton, d. u. 5—6 óráig. Ugyanazon tanár.

Psychologia (bevezetésül a neveléstanba); hétfőn, kedden, szerdán, d. e. 10—11 óráig. Felméri Lajos ny. r. tanár.

4. Neveléstan; csütörtökön, pénteken, szombaton, d. e. 10—11 óráig. Ugyanazon tanár.

II. Történelmi előadások.

5. A középkori államok alakulása és a népek politikai, társadalmi és szellemi fejlődése; hétfőn, kedden, csütörtökön, szombaton, délelőtt 11—12 óráig. Ladányi Gedeon ny. r. tanár.

6. Európa főbb államai, a XVI. században; szerdán, pénteken, d. e. 11—12 óráig. Ugyanazon tanár.

7. A magyar vezérek és Szt. István kora különös tekintettel a mivelődés történetére a források birálati ismertetésével; hétfőn, kedden, szerdán, csütörtökön, pénteken, szombaton d. u. 4—5 óráig. Szabó Károly ny. r. tanár.

8. Általános mennyiség-tani és csillagászati bevezetés az időszámításba és ennek alapján az egyiptomiak, babyloniak, görögök és rómaiak időszámítása Caesarig; szombat kivételével minden nap, d. e. 8—9 óráig. Finály H. Lajos ny. r. tanár.

III. Nyelvészeti előadások.

9. A magyar irodalom története a XVI. században; hétfőn, kedden, szerdán, délelőtt 10—11 óráig. Imre Sándor ny. r. tanár.

10. A magyar nyelv története; csütörtökön, pénteken, szombaton, d. e. 10—11 óráig. Ugyanazon tanár.

11. A római birodalom története; hétfőn, szerdán, pénteken d. e. 9—10 óráig. Szamosi János ny. r. tanár.

12. Demosthenes III. Philippikájának magya-

amerikai zászlót. És az én szívem, úgy hiszem, sokkal gyorsabban vert, mintsem egy komoly vezért megilletett volna. De nem tettem róla: az ifjúság lelkesültsége még mindig megvan bennem — utazásaim dacára; ereim a friss egészség egész hevével lüktettek, hátam mögött hagytam a zavart, mely két hónapon át nyugtalanított. Elbúcsúztam a különböző törzsfőnököktől, el a francia jezsuita misszionáriusoktól, s előttem ragyogott az ígért napja keletre haladtában, kedélyesség vett körül. Termékeny szántóföldek, mosolygó növényzet, idegen fák terültek el előttem, hallottam a tropykus égalj állatainak és madarainak csodás hangjait, s mit tettem egyebet, mint arczomat égre emelve, felkiáltani: Hála Istennek!

Az első állomást Bagayomotól 3 és fél mrdre tartották másfél órai átazás után, közel egy gazdag indus özvegy lakásától, a ki kiterjedt kereskedést üzött a belfölddel. Itt három napot töltöttek az utazási készülétek végleges befejezésével. A negyedik nap hajnalán utra keltek homokos, de meglepően termékeny vidéken végig kigyózó gyaloguton. A földének férfiak és nők dolgoztak a természet egyszerű mezében a nélkül, hogy eszokbe jutott volna magukat szegyenleni. Midőn karavánunk mellettök elhaladt, felhagytak a munkával, nevetgéztek, kiabáltak s mutogatták egymásnak az előttök ismeretlen dolgokat.

Félőrai haladás után erdőségbe vezetett az út, melyben a félénk antilopok csak úgy futkostak tőlünk jobbra balra. Majd előkerült a zajongó Kingani folyam, mely vizilovairól nevezetes, s melynek egyik

rázata: kedden, csütörtökön, szombaton, d. e. 10—12 óráig. Ugyanazon tanár.

13. Homer Iliasának magyarázata (philologiai gyakorlat), tekintettel a középtanodai tanárjelöltekre; szerdán, d. u. 4—5 óráig. — Ugyanazon tanár.

14. Latin irály gyakorlatok, tekintettel a középtanodai tanárjelöltekre, szombaton d. u. 4—5 óráig. Ugyanazon tanár.

15. Görög Syntaxis; hétfőn, szerdán, pénteken, 11—12 óráig d. e. Dr. Homan Ottó ny. r. tanár.

16. Plautus Pseudulusának értelmezése; kedden, szombaton d. e. 9—10 óráig. Ugyanazon tanár.

17. Cicero oratorának magyarázata; tekintettel a középtanodai tanárjelöltekre, kedden d. u. 4—5 óráig. Ugyanazon tanár.

18. Görög-irály-gyakorl. tekintettel a középtanodai tanárjelöltekre, pénteken d. u. 4—5 óráig. Ugyanazon tanár.

19. A német irodal. története Opitzon kezdve; hétfőn, szerdán d. e. 11—12 óráig. Dr. Meltzl Hugó ny. r. tanár.

20. Német irodalmi conservatorium; kedden, pénteken, d. e. 11—12 óráig. Ugyanazon tanár.

21. Román nyelvtan, a román nyelv elemei, névszerint annak hangtana, szójejtése és származtatása. Hétfőn, kedden szerdán d. e. 8—9 óráig. Dr. Szilassy Gergely ny. r. tanár.

22. A román irod. története a XVIII. század kezdetéig; minden csütörtökön d. e. 8—9 óráig. Ugyanazon tanár.

23. A román nyelv eredete s történelmi fejlődéséről; minden pénteken d. e. 8—9 óráig. Ugyanazon tanár.

Megjegyzés. — A földrajz tanszéke betöltetlen.

Külföldi hírek.

Prága, nov. 18. Hg. Lobkovitz Józsefnél a nagybirtok feudális választói gyűlésezet tartottak; melyre azonban a polgári elemből is voltak meghiva. Az elnökséget gr. Clamm-Martinitz vitte. Az értekezés tárgyai voltak: a választási törvény megváltoztatása, és a Chabrus liquidatója, melynél nagy deficit mutatkozik. — A kolnieri izr. hitközség a főgármestertől azon rendeletet kapta, hogy a temető kapujának ezen német felirása „Eingang zur ewigen Ruhe” távolítsák el és cseh felirat alkalmazassék. Azonban a zsidók héber felírást alkalmaztak.

Páris, nov. 18. A francia kormány a tűzéségnek 32 ezreddel való szaporítását határoza el; ezek szervezése haladéktalanul meg fog kezdeni. A nemzetgyűlésben Changarnier hevesen kikel Gambettának Grenobleben tartott beszéde ellen, és arra kéri a mostani ideiglenes kormányt, hogy az igazgatóktól iparkodjék menekülni. (Tetszés jobbról.) A belügyminiszter tiltá az „ideiglenes kormány” kifejezés ellen, és visszautasítja azon szemrehányást, hogy a kormány egy követ fuj a radikálisokkal. A miniszter végül utal a Thiers által az állandó bizottmányban tett nyilatkozatokra. Broglie azon indítványára, hogy a kormány forma szerint szakítson Gambettával, — ezt válaszolá Thiers: Mihelyest valódi veszély létezik, Franciaország, a maga vitéz hadseregével felveheti a harcot a socialismus és a demagogia ellen. Vádlóknak nincs joguk, őt a vádlottak padjára ültetni, mind a mellett ő (Thiers) mindig kész az ország

rohamosan haladó ágán primitív hid volt rögtönözve, míg a másikon ott volt a komp és a révszek, kik kiállításokra rögtön előtűntek termettek, mintha csak a Kingani a Temse lenne. A folyamon túl széles gyönyörű völgy terült el, gazdagon felruházva a természet által, az itt-ott elterülő falvak körül a művelés némi jelei voltak észrevehetőek, míg egyebütt vadon volt minden.

Igy nézhetett ki a paradicsom, midőn az első emberpár felűtötte benne tanyáját. E paradicsomnak azonban megvoltak a maga csapásai s még mindennek fölött borzasztó láza. April 3-án Stanley két lova megdöglött s a 22 hordár közül egy megszökött, tíz pedig a betegek listáján állott. Stanley mindamellett is előre haladt, gyakorta moosárokon keresztül, hol a rothadásba ment növények büze csaknem leverte őket lábaikról, majd falvakon és városokon, hol a lakosok úgy megbámulták őket, mint ha csak a fellegekből hullottak volna alá.

Itt tettek a karavának Simbamoennig 119 mértföldet tizennégy pihenéssel 29 nap alatt. Ekkor állott be az esős időszak, mely belföldi tapasztalatok szerint 40 napig szokott tartani. És Stanley csakugyan 39 napon át volt veszteglésre kárhoztatva, sőt ezután is csak a legnagyobb bajjal haladhattak az esőzész által előidézett moosárokon keresztül, melyekben az emberek gyakran hónaljig gázoltak. Végre egy hónapi hanyattatás után Unyanyembébe értek, hol az összes expedíció egyesült.

Itt a sheik a legnagyobb előzékenységgel fogadta a jövevényeket s Kururu nevű fővárosában

ítélőszéke előtt megjelenni. Egyébiránt a grenoblei beszéd csak ürügy. Csak állítsanak fölönök bizalmi kérdést, s alkossanak végleges kormányt — ugymond Thiers — ha a mostani csak ideiglenes. (Tetszés balról.)

A frankfurti egyezményben a francia kormány kötelezte magát, hogy f. é. december 31-ig átszolgáltatja Németországnak azon elsass-lotharingiai lakosok névsorát, kik Franciaország mellett optáltak. E névsorozat a „Soir“ szerint 300 ezer nevet tartalmaz, 9000 lapra terjed és legkevesebb 120,000 frankba fog kerülni. Az államnyomdában már szorgalmasan dolgoznak annak elkészítésén. Eszerint az optió mégis sokkal kiterjedtebb volt, mint a berlini lapok állították.

Kopenhágába, érkezett tudósítások szerint, a vízáradás rendkívüli károkat okozott. — Számos kikötő-gátak elrontattak, számos emberélet veszett el. — A kárt egy milliónál többre becsülik. A király tüstént segélyezést küldött a károsult városoknak. A királyné egy egylet élére helyezte magát, az inségek segélyezése végett.

A tengerészeti minister elrendelé, hogy a hajótörést szenvedettekről gondoskodjanak.

UJDONSÁGOK.

Kolozsvár, nov. 21-én

— **Figyelmeztetés. T. polgártársainkkal** sietünk tudatni, hogy **lapunk november 1-e óta legjutányosabb árban vesz fel bármily alakban hirdetéseket; s ha kívántatik, a fogalmazásról is gondoskodik a „Kolozsvári Közlöny“** kiadó-hivatala.

— **Ő felsége a királyné** a telet Görcsben fogja tölteni.

— **Egyetemünken** mindegyik karban lassan-lassan megkezdődnek az előadások. Ma csütörtökön az egyetemi épület első emeleti 15-ik számú termében következő tanárok tartottak előadást: Szabó Károly a „Hazai történelem“-ből. Szász Béla a „Régi philosophia történetéről“, ugyancsak ő a „bevezetést a philosophiába“, hétfőn kezdi meg. Dr. Ladányi Gedeon „a középkori államok alakulása, a népek politikai, társadalmi és szellemi fejlődéséről“, holnap pedig „Európa főbb államairól a XVI-ik században.“ Imreh Sándor a „magyar irodalom történetéről“, végül Szamosi János egyetemi épület 16-ik számú termében alábbi tantárgyakat adja elő: „Demosthenes III-ik Philippikájáról ma; a „Római irodalom története“, „hétfőn, szombaton a „Latin irálygyakorlatokat“ és végre szerdán nov. 27-én „Homér Iliásának magyarázatát.“ A katonai hadtudományokat ez évben Münster Adolf és Hrabowski Frigyes százados urak fogják tanítani.

— **Az egyetemi ifjuság** ismerkedési estélye szombaton, nov. 23-án fog megtartatni a Redoute-teremben esti fél nyolcz órakor, miről az összes egyetemi ifjuságot értesíti a bizottság.

— **Dr. Czifra Ferencz** orvosnár tegnap d. e. hallgatói által már beléptekor zajosan megéljenzetelt. — Magyarázata megkezdése előtt egy igen szép s talpraesett bevezetést tartott, melyben éltette a királyt, a m. kir. ministeriumot s végül a hála kötelemének is eleget tett, megemlékevéen dícsült halhatatlan nagy Eötvös Józsefünk érdemeiről.

— **Városi** önkéntes tűzoltóink tegnap délután a tanácsház udvarán gyakorolták magukat a

maga gondoskodott elhelyezésökről. Stanleynek külön házat bocsátott rendelkezésére, ki teherfordozót kifizette s a kalauzokat megjutalmazta. Kurkuru közelében fekszik Tobora, a közép Afrikában élő arabok fő telepe mintegy ezer házzal és 5000 lakóssal. Stanley megérkezését követő napon eme város arab főurai mindnyájan eljöttek látogatására s ezektől értette meg, hogy városuk és Ujji között, hol Livingstonet feltalálni hitte, az idő szerint háboru folyik — Stanley néhány nap mulva roszul lett, s egy hétig fektült eszméletlenül, embeerei szintén mind megbetegedtek, két hét múlva azonban már mindnyájan teljes egészségben voltak ismét.

Ekkor utra keltek, nyugot felé csatlakozván a mintegy 2000 főre menő arab hadsereghez, mely vitézül a háboru befejezésére indult. Az arabok azonban vereséget szenvedtek és Stanleynek lehangelv kellett Unyanyembébe vissza térni, hol egész szept. 20-áig vesztegelt, a midőn ismét felkészült, hogy déli irányban tartva a háboruskodó feleket kikerülje.

Stanley 54 embert és gyermeket vitt magával Unyanyembéből, kikkel 51 napig folytatta útját, míg végre egy magas hegy csucsról november 9-én megpillantotta Tanganyika tavát, mely Ujji közelében fekszik s örmé hangos kiáltásokban tört ki, melyet környezete is osztván, az ős erdők rengetege szokatlan örömtől visszhangozott.

Majd leszállottak a hegyről s gyorsan folytatták útjukat hegyen völgyen keresztül, míg egy magasabb hegy tetejére jutva, mintegy 70 ölnyi tá-

szivattyu kezelés és a kuszó létrák emelésében, azután pedig menetgyakorlatra mentek a sétatérre.

— **Kővári Erdre** a művészet pályáján folyvást haladó szorgalmas festőnk szintén készített két szép képet a bécsi világkiállításra, az egyik kalotaszegi, másik toroczkói leányt ábrázol.

— **Kávéházaink** az új „Grand kávéház“ megnyitja után is elég népesek. Különben a közönség méltányosan cselekszik, midőn pártolását nem vonja meg azon kávéházak tulajdonosaitól, kik a mellett, hogy városunk polgárai, a nemes czélokra sem késnek áldozni.

— **Tűzoltók nagy menetgyakorlata.** Vasárnap önkéntes tűzoltóink a monostori tűzoltókkal együttesen Szamos-falva felé nagy menetgyakorlatot tartanak; e végből a tanácsház udvarán délutáni 1-óráig összegyűlnek s az indulás 2 órakor történik a főparancsnok vezérlete alatt.

— **Dalkörünk** tagjai, mint halljuk — ma testületileg fényképeztették le magukat Tauffer Gyula jeles fényképészünkkel.

— **Magyar ballettársulat** a bécsi világkiállításán. Gr. Eszterházy, ki a bécsi világkiállítás tartama alatt egy dalszintársulattal, virág- és étteremmel stb. ellátott helyiséget szándékozik felállítani, mint halljuk, Tóth Soma színész és kitűnő tánczos rendezése s közreműködése mellett egy férfi-tagokból álló ballettársulatot is szervez, mely naponként felváltva, hazánk más-más néptánczát mutatná be a Bécsben megforduló külföldieknek. Hallomás szerint Róka Jani szintén tagja lesz ez ideiglenes társulatnak. E két név biztosít arról, hogy hazai néptánczaink a maguk eredetiségében lesznek bemutatva.

— **Kutya komoedia.** Ma holnap már fényes nappal sem járhatni bátran utcáinkon, mert az elszaporodott kutyák seregestől kóborlanak s támadják meg a járó-kelőket; így tegnap is a sétatér-utczában egy gyermek csak szaladva menekülhetett meg, egy öt üldözőbe vett komondortól. Mire való a zöld-szekér?

— **Nyilvános köszönet.** A kolozsmonostori önkéntes tűzoltó-egylet parancsnoksága kedves kötelességének ismeri a ns Dobokamegye alispáni hivatala által gyűjtött 2 ft 70 krnyi adományért meleg köszönetét nyilvánítani. Kolozsvárt 1872. nov. 19-én. A főparancsnok: Gamauf Vilmos.

— **Sz. 2360—1872. k. ü.** Kolozsvári ev. ref. lelkész tiszteletes Szász Domokos urnak tudomására jutván az, hogy a helyi kir. börtönben egy, 1 havi súlyos börtönbüntetés alatt állt nő fegyencz, éppen szabad lábra tétele napján gyermeket szült, 5 ft o. é. készpénzt s több ruhane-műeket az anya s gyermeke segélyezésére mai nap hozzám juttatott. Habár a helyi kir. börtönnél a fegyenczek büntetéseik kiállása után, a büntetési idő alatt áthalok a börtönben végzett munka arányához mért osztalékban részesülnek s így lehetőleg megóva vannak attól, hogy a szabadlábura tétel után jogtalan elcsajátításokra kényszer által utalva legyenek, mindazonáltal tagadni nem lehet, hogy ezen munkadíj rövid ideig tartó bűnhődésnél igen jelentéken. Miután jelen esetenél az adomány által egy kiváló jótétemény gyakorlatot, nem mulasztatom el tiszteletes Szász Domokos urnak ezen eljárásáért a kolozsvári kir. ügyészség nevében köszönetemet a nyilvánosság terén is azon óhajtaással nyilvánítani: vajha a mivel nyugot példájára s a humanus kor kívánalmainak megfelelőleg, a tiszteletes ur által tett kezdeményezés nálunk is hasonló célú jótékony egyletek alakulását létesítné s ezek által az oly gyakori bűn visszaesés ellen hatalmas óvszer nyujtatnék. A kolozsvári kir. ügyész-

volban lábuk alatt látták elterülni Ujjiit pálmák között. Itt kibontották lobogóikat, örömlövéseket tettek s vígan haladtak a falu felé. A lakosság a nagy zajra elébök sereglett s egyszerre csak ez üdvözet üte meg Stanley füleit, „Jó reggelt uram! Stanley oda tekintve, egy mosolygó arczu fekete alakot pillantott meg, s kérdé, ki az ördög ön? — Én Susi vagyok. Livingstone szolgája, felelé amaz. Ettől értette meg aztán Stanley, hogy Livingstone csakugyan Ujjiiben tartózkodik, visszaküldötte tehát Susit, hogy értesítse urát jöveteléről.

A beszélgetésről, melyet a két ember így csaknem a világ végén egymással találkozáva tartott, terjedelmes és felette érdekes képet nyujt Stanley. Egy ideig kellemes társalgással töltötték az időt, míg a felfedezőkipihente az ut fáradalmait s a felfedezett kikerdezősködte magát a nagy világ újdonságairól, melytől régóta elszakadva élt; ezután pedig a Tanganyika tó északi részének megsejmlésére indultak. Mindenütt a tó mentében haladva, elérték legészakibb csucsat, honnan a Rusizi folyó állítólag a Nilusba siet.

E kirándulás 28 napot vett igénybe s decz. 13-án tért vissza a két utas Ujjiiba, hol akarácson megülve, a tavon Urimbába rándultak le. Innen Livingstone Unyanyembébe kísérté vissza Stanleyt s ott átvévén tőle a számára hozott készleteket négy havi együttlét után elváltak egymástól. Nem követjük tovább Stanley utazását s csak azt jegyezzük meg meg, hogy e kötetet bizonyára mindenki élvezettel fogja olvasni. A könyv több térképpel és fametszettel ellátva Bennetnek van ajánlva.

ségtől Kolozsvárt, 1872. november hó 17-én. Sebestyén Mihály, kir. ügyész.

— **A főbb világnyelvek.** A földkerekségén jelenleg, pontos megállapítás szerint, 90 millió ember beszéli az angolnyelvet, és pedig a következő helyeken: Nagy-Britanniában, Északamerikában, a Bermadokon, Jamaikában, Georgetownban, a Jöreményfokban, Ausztráliában. Körülbelül 75 millió beszéli a német nyelvet, és pedig: Németországban, Elsat és Lotharinget is beleszámítva; továbbá a Schweitzban, Ausztriában, Magyarországon, Oroszországon, Északamerikában, Délamerikában (Valdiviában), a la Plata államokban, Rio-Grandeban stb. Ausztráliában s imitt-amott Keletindióban. A spanyolt beszéli 55 millió s pedig Spanyolországban, Cuba szigeten, Mexicóban, a délamerikai köztársaságokban, Manillában stb. Csak 45 millió beszéli a francziát; és pedig: Franciaországban, Sweitzban, Belgiumban, Canada némely helyein, Cayenneben s szétszorra Északamerikában A francia nyelvet tehát csak félannyi ember beszéli mint az angolt, csak $\frac{3}{5}$ -ödrész annyi mint a németet.

— **Régészeti hírek.** A trójai ásátások alkalmával, melyeket dr. Schliemann sept. hó folytán kezdett meg, 47 láb mélységben egy trójai nő teljes csontvázára találtak, mely aranyékszerekkel volt tele rakva, mellette pedig egy kis gyermek csontvázát. Óskori symbolumokkal ellátott terracotta edényeket, milyen az egész földön csak a parmai muzeumban van kettő, dr. Schliemann ezert meg ezert talált az ős talajon, mert ily mélységre még ásátásoknál soha sem hatolt még eddig senki.

— **A berlini muzeum** a napokban egy rendkívüli érdekes régiséget kapott Kis-Ázsiából, egy nagy Sándor korából származó négyoszög márványoszlopot, melyre szép írással a Pergamon közeliében volt Gambreion helység családjinak gyász szertatási törvényei voltak írva nők, férfiak és gyermekek számára.

— **Óriási birság.** Az amiensi törvényszék Franciaországban közelebből 60 csempészt 2,300,000 frank pénzbridságra ítél

— **Uj lapok.** Id. Ábrányi Kornél újévkor ujra megindítja a „Zenészeti lapok“-at. — Deczember elsején „Tüzörségi és tornaujság“ indul meg Vogel L. A. szerkesztése alatt.

— **A british muzeum** assyriai könyvtárában egy régi írást találtak, mely a vizözönről szól, és sokban hasonlít Mózes első könyvéhez.

— **Egy francia képviselő** a nemzetgyűlésben az elnök izenete felolvasása után, következőleg nyilatkozott: „Eddig volt köztársaságunk republikánusok nélkül, már most lesz conservatív köztársaságunk conservatívek nélkül.“

— **Borzasztó szerencsétlenség** történt a napokban Felsall Hall szénbányáiban Strathfordshire mellett. Egy régi aknába t. i. nagy mennyiségű viz tört be és a bánya üregeit rögtön elárasztotta, úgy hogy a lenn dolgozó 40 munkás közül csak 17, ezek is többnyire nehéz sebesülten menekülhetett meg, a többi mind oda veszett, mivel minden fáradozás dacára is a vizet azonnal kiszivattyuzni nem lehetett.

— **A világtárlati** magyar kiállítási tartalékalapra a frank-magyar bank 1000, a magyar hitelbank 500, gr. Feste-tich György 300, gr. Karácsonyi Guido pedig 100 frtot adtak.

— **Az orosz czár** sept. havi utazása a volhyniai hadgyakorlatokra 100,000 ezüst rubelbe került.

— **Nagy időkór.** Angliában közelebből egy 130 éves nőt temettek el.

— **Nincs ideje meghalni.** Auber szerzeménye „A szerencse első napjai“ színdarabja előtt néhány nappal, az a hír terjedt el, hogy a maestro meghalt. Egyike barátainak meghallva ezt, aggódva futott Auber szállására, de ezt tökéletes egészségben találta, s midőn tudtára adta a keringő hirt, azon feleletet nyerte a zeneszerzőtől: „Van is nekem most időm meghalni, mikor annyi próbát kell tartatnom.“

— **Cholera.** Budán szombaton 16, Pesten pedig vasárnap 28 uj choleraeset fordult elő. — Ungvárt a járvány aggasztólag terjed, s a mult szombatiig számítandó egy hét alatt újabb 30 eset merült föl, köztük 16 halállal végződött.

— **Vas városrész.** Bécsben a töröksánczok hosszában többen 18 vasházat fognak felállítani, és az építéshez már jövő tavaszkor hozzá kezdenek.

— **Óriási sajt** van Painesvilleben Ohio államban. Sulya 3500 font, 2000 tehén tejéből készült és öt falu osztozott elkészítésének dícsőségében.

— **Világítótoronyok a pyramisokon** Az egyiptomi alkirály meghívta Beisty francia mérnököt, hogy a pyramisokon világító tornyakat állítson föl, melyeknek az lenne rendeltetésük, hogy husz lieunyi körülben világítsanak a Nilusi hajósok- és pusztai karavánoknak.

— **Pomare, Otahayti királynője** számára Hamburgban 5000 mark értékű gyönyörű diszágat készítettek, mely valódi remeke a hamburgi műiparnak, és a napokban szállítatik Otahaytibe.

— **New-Yorkban** a jövő év február havában általános festmény-kiállítás lesz, két osztályba, az elsőben vízfestmények, a másodikban pedig kreonrajzok lesznek kiállítva.

— **A bostoni égésről** újabb tudósítások érkeztek, melyek kevésbbé aggasztóan szólnak, mint az első hírek. A kár 70 millió dollárra megy, de a vész többnyire csak dusgazdag czégeket találta, s így a szerencsétlenség könnyebben kilábalható. A „Times“ egy távirata szerint 959 ház, ezek közt 125 középület égett le, 35 egyén veszté életét s 3043 czég és egyén károsodott meg.

— **Milanóban** közelebből Braganának egy uj operája „Reginella“, nagyszerű furoret csinált.

— **Smyrna** 559 tárgyat küldött a bécsi világkiállításra.

— **Öt aranylakadalom.** Drezdában a szász királyi párral együtt még négy pár tartá arany lakadalmát.

— **Londonban** „British Orchestral Society“ név alatt társulat alakult, czélja az angol zenét tökélyesbitni, s ebből kifolyólag idegen zeneszerzeményeket nem játszik, sőt idegen hangszereket sem használ.

— **Baleset.** A napokban Franciaországban Mácónál bányarobbanás történt, melynél 30 bányamunkás vesztette életét.

— **Fölfedezési költségek.** Az idegen országokban tett fölfedezési utazások mily roppant összegekbe kerülnek szolgáljon adatul, hogy Deeken nyugot-afrikai utazása 600,000 tallérba került, Livingstone már 33 év óta utazik, és egy évben 70,000 tallért kapott az angol kormánytól. A 1860-61-ki Burke-féle expeditio Ausztráliában több mint 200,000 tallérba került. A német éjszaksarki expeditiók 1868-71-ig közel 140,000 tallért emésztettek föl.

— **Merész rablás.** Waterfordban, Uj-York államban közelebből néhány rabló tört be egy bankházba, a pénztárnokot s családját megköztözték a pénztárt, melyben 6000 doll. készpénz s 300,000 dollárnyi értékpapír volt, kirabolták.

— **Az olaszországi vízáradásokról** a legújabb tudósítások nagyon szomoruan hangznak. Csúpán Porto Tollo helységben 3000 ember lakástalan, Mirandolában 922 ház, 407 csür és 10,651 hectar szántóföld, Tinalaban 7000 hectar szántó van víz alatt. Utóbbi helységben 970 házat pusztított el az ár, 6627 lakósnak nincsen lakhelye.

— **A világkiállítás** alatt Bécsben tartandó nevelésügyi szláv congressusban, mint Belgrádból írják, a dél-szlávok is részt fognak venni.

— **Gr. Keglevich István** Barsból 200 frtot küldött a pesti népszínházra s e tekintetben a legtrikább mágánások közé tartozik.

A „Kol. Közlöny“ eredeti távsürgönye.

Feladatott Pest nov. 21-én d. e. 11 óra — p.

Érk. Kolozsvárra nov. 21-én 11 ó. 45 p. d. e.

Deák-körben a ház által kimondandó roszalástól elállottak. Pénteken a következő határozat fog indítványoztatni: miután a tanácskozási szabályok hiányosak és egy képviselő által a házban mondott, annak méltóságát sértő és alaptalan gyanúsítások megtorlására és megelőzésére elég módot nem nyujtanak, bizottság választassék a házszabályok hiányainak pótlására.

Nemzeti színház.

Szerdán nov. 20-án „A király házasedik“ vigjáték Tóth Kálmántól. Halmi (Kopjai Imre) volt az est hőse és fesztelen, csinos játéka-vél számos tapokant aratott, ugy Boér Emma (Erzsi) is, kinek különösen a szobor előtti monologia szépen sikerült. Mátrai szerepét jól adta elő s hatással jellemzett. Kovács Gyula (Kont Miklós) a 3-ik felvonásban gyújtó szavalatával valódi lelkesültséget idézett elő. Krasznai (Lajos) ma is a régi akadozó volt. Phillipoviczné (özvegy királyné) sehogy sem tudta beletalálni magát szerepébe. Beczkoiné (Fiori) szerepét jobb szeretttük volna jártasabb kezekben látni. Közönség közép számmal.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről.

November 20-ról. 5% metaliques 66.— 5% nemzeti kölcsön 70.15. 1860-ki államkölcsön 103.—. Bankrészcvények 978. Hitelrészcvények 335.75 London 108.85. Ezüst 107.— Cs. kir. arany 5.21. 20 frankos arany 8.67.— Földterhermentesítési kötvények: Magyar 80 —. Temesi 79.25. Erdélyi 76.25. Horv. Szlavan —.—.

Felelős szerkesztő **Sándor János.**

A kolozsvári királyi szabadalmazott

TEMETKEZÉSI INTÉZET

Entreprise des pompes funebres

egy évi működése alatt teljesen be bizonyította, hogy városunknak diszére, a t. ez. közönségnek hasznára van. Az intézet főállása óta **temetkezéseink díszesebbek s jóval kevesebbe kerülnek**, mi az által lett elérve, hogy az intézet saját begyakorlott személyzetet, fogatokat, különböző gyász-szekereket, fa- és ércz-koporsót s egyéb

gyász kellékekből raktárt tart,

hogy mennyire kiérdemeltük a t. ez. közönség bizalmát, mutatja az, hogy helyt és vidéken minden nagyobb szerű temetést intézetünk végezett.

A rendes temetések 25, 50, 100, 150, 200, 300 és 400 forintosok — azonban ezen díjszabállyal tetszés szerinti eltérés eszközölthetnek s kívánatra **drágább** vagy **olcsóbb** temetés is rendeztetik.

A felsorolt díjakért az intézet a díjszabály szerint **koporsót, párnákat, lepedőt, mádráczt, szemtakarót, ravatalt, szoba diszítést, gyertyákat, egyházi szertartást, harangozást, szomorú jelentést, gyász és kísérő kocsikat, egyenruházott személyzetet, sir-ásatást és befedést** szolgáltat ki, rendez és állít elő oly pontossággal, hogy a gyászoló család közreműködése legkevésbé sem lesz igénybe veve.

Ércz- és fakoporsók felszerelve vagy a nélkül magára is szolgáltatnak ki gyári árban.

Felvételi iroda: **Bogdán István** üzletében. Intézeti és raktári helyiség kül-tordautca a temető bójárásnál balra.

Kolozsvártt, október hó 1872.

A temetkezési intézet.

Bogdán István,
igazgató.

GÁMÁN JÁNOS ÖRÖKÖSEI KÖNYVNYOMDÁJA

Kolozsvártt, főter báró Bánffy-ház, és központi irodája

KERESZTESY PÁL PAPIR-ÜZLETÉBEN

főter, Gyulay-ház, felvállal mindennemű

KÖNYVNYOMDAI MUNKÁKAT.

Alólírt könyvnyomda tisztelettel tudatja a helybeli és vidéki t. ez. közönséggel, hogy újonnan felszerelt és izletes betűkkel ellátott nyomdája azon kellemes helyzetben van, hogy mindennemű **nyomdai megrendelést** elfogad, u. m.:

könyvek, bármely hazai nyelven, körözvények, rovatos ívek, árjegyzékek, számlák, falragaszok, név- és meghívójegyek, gyászhirek, baromútlevelek, vásárcédulák stb. stb. a lehető legjutányosabb ártak, gyors és pontos szolgálat mellett.

A LEGÚJABB MINTÁJU NÉVJEGYEK 100 DARABJA **1 frt.**

FELVÁLLAL KÖNYVNYOMDAI MUNKÁT IS.

HIVATALOS MUNKÁKRA NÉZVE

a nyomda. — miután Keresztesy Pál papir-üzletével és ez viszont a nyomdával egyesült — biztosítékot nyújt arra nézve, hogy a papírok a legelső papir-gyárakból szereztek be, és azok a **hivatalos munkákhoz valódi gyári áron számíttatnak**, és a legszükségesebb mintázatokból **kész raktárt tart**, a meglevőket postafordultával, a szokatlan formájukat pedig a legrövidebb idő alatt elkészíti.

Minden megrendelést kérünk egyenesen a nyomdába küldeni, hol a legnagyobb pontosság biztosítottik.

Gámán János örökösei könyvnyomdája.